

Козубовська І. В., Товканець О. С.
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

У зв'язку з реформуванням української системи освіти, в тому числі й дошкільної, гостро усвідомлюється протиріччя між зростаючим інтересом до сучасного зарубіжного педагогічного досвіду, об'єктивною необхідністю оволодіння новою інформацією про модернізацію змісту освіти і порівняно недостатньою вивченістю стану дослідження актуальних проблем навчання і виховання підростаючого покоління в зарубіжних країнах у вітчизняній педагогічній науці. Зокрема, викликає інтерес система дошкільного виховання у Великій Британії, основні тенденції та особливості розвитку змісту дошкільної освіти, побудови освітніх програм підготовки педагогічних кадрів для дошкільних закладів.

Сьогодні у Великій Британії спостерігається підвищена увага до питань навчання і розвитку дітей раннього віку, що супроводжується збільшенням кількості наукових досліджень, в тому числі компаративних, і масовим випуском спеціалізованої літератури. Велике значення надається також підготовці висококваліфікованих кадрів для системи дошкільної освіти, адекватних потребам суспільства, цілям і задачам державної освітньої політики.

Удосконалення програм підготовки педагогічних кадрів для дошкільної освіти передбачає постійний пошук нових науково аргументованих шляхів їх побудови, тому дослідження британських авторів, присвячені особливостям організації навчальних програм, становлять безсумнівний інтерес для української і світової педагогіки (А. Аннінг, Дж. Беннет, Т. Бертран, Т. Брюс, Е. Вуд, А. Куртіс, Л. Міллер, Р. Перрі, Дж. Солер та ін).

Слід підкреслити, що в процесі підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти у Великій Британії значна увага надається оволодінню ними навичок планування роботи.

Відповідно до рекомендацій британського міністерства освіти, раціональне планування можливо тільки, якщо воно розглядається як ланка в безперервному циклі планування, спостереження реєстрації спостережень, контролю і повернення до планування на новому рівні. План полегшує реалізацію освітньої програми, підказує, як організувати розвиваюче середовище, допомагає відстежити, як засвоює або не засвоює програму кожна дитина, оцінити результати і будувати подальшу роботу відповідально. Воно виступає одним із чинників і гарантів якості пропонуваніх освітніх послуг. Як відзначається в багатьох публікаціях, ефективне планування є ключем до захоплюючого, різноманітного і прогресивного навчання дітей (Curtis A., 2008; Perry R., 2004).

Британськими вченими і методистами розроблено низку загальних вимог до планування, з якими знайомляться майбутні фахівці дошкільної освіти в процесі підготовки для того, щоб пізніше використати здобуті знання у професійній діяльності. Зокрема, підкреслюється, що плани повинні відповідати рівню розвитку дітей і будуватися на їх колишньому досвіді, знаннях і уміннях, на тому, що цікавить дітей, що вони хочуть робити, досліджувати і пізнавати. Плани приблизно окреслюють те, що і як буде викладатися і вивчатися, встановлюючи зв'язки між різними галузями навчання і розвитку і виявляючи можливості для духовного, морального, соціального і культурного розвитку кожного вихованця. Крім того, в планах повинен робитися акцент на особистісно-емоційному мовному та математичному розвитку, надаючи всім дітям рівні умови для досягнення цілей дошкільної освіти. Підкреслюється важливість врахування можливостей дітей з особливими освітніми потребами. Зауважимо, що підготовці майбутніх фахівців до роботи з цією категорією дітей у Великій Британії надається значна увага. Рекомендується також планувати такі форми роботи, які б дозволяли іншим дорослим (батькам, представникам місцевих органів освіти) сприяти роботі вихователів.

Аналіз британської педагогічної літератури дозволяє виділити дві класифікації планів за змістовою і часовою ознакою. Перша класифікація, підставою для якої є зміст плану, включає тематичне, зональне планування і планування за сферами навчання, і розвитку. Ці види планів можуть взаємодоповнюватися.

Тематичне планування завжди було найбільш затребуване англійськими педагогами. Його перевага полягає в створенні смислових ситуацій (наприклад, «На фермі», «Святкуємо Різдво», «Відкриваємо власний музей»), необхідних як для полегшення дитячого сприйняття, так і для спрощення планування. З іншого боку, істотним недоліком тематичного планування є його фрагментарність, складність у встановленні взаємозв'язку і спадкоємності, ризик домінування одних цілей і напрямів у розвитку та ігнорування інших.

Зональне планування нагадує планування роботи в майстерні, коли групова кімната поділяється на зони, що має певну програмну спрямованість (зона живопису, куточок для гри з піском і водою, зона для конструктивно-будівельних ігор, комп'ютерна зона тощо). Вихователі малюють схему групової кімнати і потім планують ту роботу, яка буде проводитися в різних зонах. Подібний підхід дає свого роду переваги, створюючи можливості для диференційованого підходу до дітей і роботи в підгрупах.

Найбільш доцільним вважається планування за сферами навчання і розвитку, в яке вкрапляються деякі елементи тематичного та зонального планування. Воно дозволяє найкращим чином реалізувати програму, забезпечуючи широту і збалансованість її навчально-розвиваючого змісту. По кожній сфері вихователю необхідно відібрати певні моменти для освоєння їх дітьми, позначити теми занять, спланувати ті види діяльності, в яких цей досвід може бути більш ефективно сприйнятий; вивчити потенціал різних зон групової кімнати в зв'язку з обраним змістом.

Підставою для другої класифікації планів служить період часу, на який вони складаються.

Річний план, як правило, відображає цілі роботи дошкільного закладу і охоплює шість областей навчання і розвитку, висвітлюючи їх з достатньою частотою і періодичністю. Структурно річний план містить інформацію про те, коли і як часто вводити певний навчальний аспект, як зв'язати різні аспекти між собою, щоб це було цікаво дітям, а також особливі події і види діяльності, які забезпечують значимий для дітей контекст і підсилюють можливості навчання.

Перспективні плани більш докладні і пишуться на цілий або половину триместру. Більший обсяг їх відводиться під планування навчання, провідну роль в якому посідає педагог, передбачена

також самостійна дитяча діяльність. Тут можуть бути позначені цикли занять та видів діяльності, необхідні ресурси, очікувані результати та можливості для контролю і оцінки. Перспективний план служить сполучною ланкою між загальним контуром річного плану і детальним докладним календарним.

Календарний план складається на основі річного та перспективного і допрацьовується з урахуванням спостережень і оцінки дітей в групі, а також за допомогою обговорень з іншими вихователями і бесід з батьками. Він пишеться на кожен день або на тиждень і включає різні види діяльності на етапах ознайомлення, освоєння і закріплення, практичного застосування знань. Таким чином, календарне планування допомагає адаптувати досить узагальнені річні і перспективні плани до конкретних дітей завдяки щоденним спостереженням та поточного контролю. Згідно з вимогами до структури календарного плану, він повинен включати чітко поставлені навчальні завдання; форми організації дітей; інструкції для педагога, необхідні матеріали і активну лексику на заняттях, можливості для спостереження за дітьми і їх оцінки.

Вже під час навчання майбутні фахівці дошкільної освіти не тільки теоретично засвоюють матеріал, але на практичних заняттях вчаться складати різні види планів, які обговорюються і дискутуються в групі.

Отже, оволодіння навичками планування посідає чільне місце у професійній підготовці педагогічних кадрів Великої Британії до роботи в закладах дошкільної освіти.